

**ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԱՐՎԵՍՏԱԲԱՆԱԿԱՆ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ**

Նարե Թաթուլի Նադարյան

*Ճարտարապետության և շինարարության Հայաստանի ազգային համալսարան, ք. Երևան, ՀՀ
nare.nadaryan11@gmail.com*

Քանդակագործությանն առնչվող արվեստաբանական հոդվածներում գերակշռում են կենսագրական, պատմական և ոճաբանական ուսումնասիրությունները, մինչդեռ դրա արվեստաբանական մեկնաբանության մեթոդաբանական խնդիրները համեմատաբար քիչ են ուսումնասիրվել: Հոդվածում վերլուծվում են նշված խնդիրները: Առաջարկվում է, որ քանդակը պետք է դիտարկվի նաև որպես նյութի, ձևի, լույսի, տարածության, ժամանակի և դիտողի փոխազդեցության արդյունքում ձևավորվող բազմաշերտ իմաստային համակարգ: Քննարկվում է նաև արվեստաբանի դերը՝ արդյոք նա բացահայտում է ստեղծագործության իմաստը, թե մասնակցում է դրա ձևավորմանը:

***Քանալի բառեր.** քանդակագործություն, արվեստաբանական մեկնաբանություն, մեթոդաբանություն, քանդակի ընկալում, արվեստաբան*

Ներածություն

Քանդակագործության վերաբերյալ գիտական գրականության մեջ գերակշռում են կենսագրական ուսումնասիրությունները, պատմական նկարագրությունները և ոճաբանական դասակարգումները: Սակայն քանդակագործության արվեստաբանական մեկնաբանության մեթոդաբանական խնդիրների մասին համակարգված մոտեցում դեռևս չի մշակվել: Քանդակագործությունը, ի տարբերություն հարթապատկերային արվեստի, ունի ընկալման առանձնահատուկ բնույթ, որը պահանջում է յուրօրինակ մեթոդաբանական շեշտադրումներ: Հետևաբար, վերլուծությունը պետք է հաշվի առնի տարածականությունը, ծավալը, նյութը, լույսի ազդեցությունը և դիտողի դերը:

Հոդվածում փորձ է արվում վերաիմաստավորել քանդակագործության արվեստաբանական մեկնաբանության մեթոդաբանական հիմքերը: Հետազոտությունը ցույց է տալիս, որ առկա արվեստաբանական ուսումնասիրություններում քանդակը հիմնականում դիտարկվում է որպես ավարտուն գեղարվեստական օբյեկտ՝ անտեսելով ընկալման գործընթացը: Աշխատանքում հիմնավորվում է, որ քանդակի ամբողջական մեկնաբանությունը չի կարող սահմանափակվել ձևական կամ ոճական նկարագրությամբ, այլ պահանջում է այնպիսի մոտեցում, որը հաշվի է առնում ընկալման բնույթը, նյութի արտահայտչական հնարավորությունները, լույսի ազդեցությունը, տարածական միջավայրը և դիտողի ակտիվ մասնակցությունը: Այս տեսանկյունից արվեստաբանը

հանդես է գալիս ոչ միայն որպես ստեղծագործության իմաստի բացահայտող, այլև որպես մեկնաբանության ակտիվ մասնակից:

Թեև աշխատանքում քննարկվող դիտարկումները հիմնված են հայկական քանդակագործության ուսումնասիրությունների վրա, բարձրացված մեթոդաբանական խնդիրները վերաբերում են քանդակագործության արվեստաբանական մեկնաբանությանը:

Նյութեր և մեթոդներ

Ուսումնասիրության տեսական հիմք են կազմում 20-րդ դ. արվեստաբանական և հերմենևտիկական մտքի հիմնարար աշխատությունները, մասնավորապես՝ Էրվին Պանոֆսկու պատկերագրական մեթոդը [1], Հայնրիխ Կյոլֆլինի ձևաբանական մոտեցումը [2], Հանս-Գեորգ Գադամերի հերմենևտիկական հայեցակարգը [3], ինչպես նաև հայ արվեստաբանների՝ քանդակագործությանը նվիրված ուսումնասիրությունները: Համեմատական վերլուծության համար ուսումնասիրվել են Բ. Զուրաբովի [4], Մ. Երզնկյանի [5], Լ. Երվանդյանի [6] և Ս. Տեր-Ներսիսյանի [7] աշխատությունները, որոնք ներկայացնում են հայկական քանդակագործության ուսումնասիրության տարբեր մոտեցումներ:

Հետազոտությունը հիմնված է տեսական վերլուծության և համեմատական ուսումնասիրման վրա: Աշխատանքում կիրառվել են հետևյալ մեթոդները.

- **համեմատական մեթոդ**՝ արվեստաբանական տարբեր մոտեցումների (կենսագրական, պատմական, ոճաբանական, ձևաբանական և հերմենևտիկական) համադրման և գնահատման նպատակով,
- **քննադատական վերլուծության մեթոդ**՝ քանդակագործությանը նվիրված ուսումնասիրությունների մեթոդաբանական առանձնահատկություններն ու սահմանափակումները բացահայտելու նպատակով,
- **հերմենևտիկական վերլուծության մեթոդ**՝ քանդակագործական ստեղծագործության իմաստի ձևավորման գործընթացը և արվեստաբանի մեկնաբանության դերը դիտարկելու նպատակով,
- **համակարգային վերլուծության մեթոդ**՝ քանդակագործական ստեղծագործությունը որպես նյութի, ձևի, տարածության, լույսի, ժամանակի և դիտողի փոխազդեցությամբ ձևավորվող ամբողջական համակարգ դիտարկելու նպատակով,
- **տեսական ընդհանրացման մեթոդ**՝ քանդակագործության արվեստաբանական մեկնաբանության առաջարկվող մեթոդաբանական շրջանակը ձևակերպելու նպատակով:

Հետազոտությունը նպատակ չունի առաջարկելու քանդակագործության պատմության նոր պարբերացում կամ ոճաբանական դասակարգում: Այն կենտրոնացած է քանդակագործական ստեղծագործության արվեստաբանական մեկնաբանության մեթոդաբանական հիմքերի վերաիմաստավորման և դրանց տեսական հիմնավորման վրա:

Արդյունքներ և քննարկում

Քանդակի ընկալման տարածական, նյութական և միջավայրային առանձնահատկությունները

Քանդակի ընկալումն առանձնանում է իր տարածական բնույթով: Ի տարբերություն հարթապատկերային արվեստների, որտեղ ստեղծագործության հիմնական կոմպոզիցիան կառուցվում է մեկ պատկերային հարթության վրա, քանդակագործության մեջ ձևը զարգանում է իրական տարածության մեջ: Կախված ստեղծագործության տեսակից, այն կարող է ընկալվել մեկ գերակշռող դիտանկյունից (ռեփեֆների դեպքում) կամ տարբեր դիտանկյուններից (բոլորաքանդակների դեպքում): Այս գործընթացում դիտողը հանդես է գալիս որպես ակտիվ մասնակից՝ ստեղծագործության շուրջ շարժվելով և այն տարբեր տեսանկյուններից ընկալելով: Հետևաբար, քանդակագործության արվեստաբանական մեկնաբանությունը պետք է հաշվի առնի ոչ միայն ստեղծագործության ձևը, այլև դրա տարածական կազմակերպումն ու դիտողի հետ փոխազդեցությունը: Արվեստաբան Ռուդոլֆ Առնհայմը ևս ընդգծում է, որ արվեստի ընկալումը պայմանավորված է տեսողական կառուցվածքով, որտեղ ձևը, հավասարակշռությունը և տարածության կազմակերպումը իմաստի ձևավորման կարևոր գործոններ են [8]:

Քանդակի մեկնաբանության մեջ կարևոր նշանակություն ունի նաև նյութը: Այն պարզապես տեխնիկական միջոց չէ, այլ ստեղծագործության արտահայտչական համակարգի բաղկացուցիչ մասը: Բրոնզի ծանրությունը, մարմարի մակերեսային հատկությունները, տուֆի կառուցվածքային առանձնահատկությունները և փայտի բնական հյուսվածքը մասնակցում են ստեղծագործության գեղարվեստական արտահայտչականության և իմաստային ընկալման ձևավորմանը: Հետևաբար, արվեստագիտական վերլուծությունը պետք է ուսումնասիրի ոչ միայն այն, թե ինչ է պատկերված, այլև այն, թե ինչպես է նյութը նպաստում ստեղծագործության գեղարվեստական կերպարի ձևավորմանը:

Քանդակի ընկալման կարևոր գործոններ են նաև լույսը և տարածական միջավայրը: Ստեղծագործության ընկալումը փոփոխվում է, կախված լուսավորությունից, դիտման դիրքից և շրջակա տարածությունից: Հատկապես մոնումենտալ քանդակներում միջավայրը դառնում է ստեղծագործության իմաստային կառուցվածքի անբաժանելի մասը, քանի որ քանդակի մասշտաբը, տեղադրությունը և ճարտարապետական կամ բնական միջավայրի հետ փոխհարաբերությունն ուղղակիորեն ազդում են դրա ընկալման վրա: Այսպիսով, քանդակը չի կարող դիտարկվել միայն որպես ավարտուն նյութական օբյեկտ: Այն հանդես է գալիս որպես փոխազդեցության գործընթաց, որտեղ ստեղծագործությունը, տարածությունը, լույսը և դիտողը համատեղ մասնակցում են իմաստի ձևավորմանը:

Այս ընկալումը համահունչ է նաև Ժամանակակից արվեստագիտության մի շարք մոտեցումներում: Մասնավորապես, ամերիկացի արվեստաբան Ռոզալինդ Կրաուսը «Քանդակագործությունն ընդլայնված դաշտում» (Sculpture in the Expanded Field) աշխատությունում ցույց է տալիս,

որ ժամանակակից քանդակագործությունը պետք է դիտարկել ոչ միայն որպես առանձին արվեստի գործ, այլև որպես տարածության և միջավայրի հետ փոխհարաբերությունների համակարգ [9]:

Քանդակագործության վերլուծության մեթոդաբանական մոտեցումները

Քանդակագործության ուսումնասիրությունը հիմնականում զարգացել է կենսագրական, պատմական և ոճաբանական ուղղություններով: Այս մոտեցումները նշանակալի ներդրում ունեն հայկական քանդակագործության պատմության և առանձին հեղինակների ստեղծագործության ուսումնասիրման գործում: Այնուամենայնիվ, դրանցից յուրաքանչյուրն ունի նաև որոշակի սահմանափակումներ, որոնք առավել ակնհայտ են դառնում, օրինակ, հայկական քանդակագործությանը նվիրված ուսումնասիրություններում:

Կենսագրական մոտեցումը կենտրոնանում է հեղինակի կյանքի և ստեղծագործական ուղու վրա: Որպես օրինակ կարելի է նշել Բ. Զուրաբովի «Արա Հարությունյան» մենագրությունը [4], որտեղ աշխատանքները ներկայացվում են քանդակագործի ստեղծագործական զարգացման փուլերին համապատասխան: Այս մոտեցումը հնարավորություն է տալիս հասկանալ հեղինակի անհատականությունը, սակայն ստեղծագործության ձևական, նյութական և տարածական առանձնահատկությունների վերլուծությանը համեմատաբար սահմանափակ ուշադրություն է դարձվում:

Պատմական մոտեցումը քանդակը մեկնաբանում է որպես տվյալ ժամանակաշրջանի մշակութային և գաղափարական գործընթացների արտահայտություն: Այն կարևոր նշանակություն ունի ստեղծագործության պատմական համատեքստը բացահայտելու համար, սակայն հիմնականում կենտրոնանում է արտաքին պայմանների նկարագրության վրա՝ համեմատաբար քիչ անդրադառնալով քանդակի պլաստիկական կառուցվածքին և տարածական կազմակերպմանը: Պատմական մոտեցման կարևոր ներկայացուցիչներից է Ս. Տեր-Ներսիսյանը, որի «Հայ արվեստ» աշխատությունը [7] քանդակագործությունը դիտարկում է պատմական զարգացման համատեքստում:

Ոճաբանական մոտեցումը կարևոր նշանակություն ունի ստեղծագործության ձևական լեզվի և ոճական պատկանելության բացահայտման համար, սակայն այն միշտ չէ, որ բավարար է քանդակի ընկալման գործընթացն ու դրա իմաստային բազմաշերտությունը մեկնաբանելու համար: Մ. Երզնկյանի «Հոգվածներ արվեստի մասին» աշխատությունում [5] հիմնական ուշադրությունը դարձվում է ոճական դասակարգմանը, մինչդեռ քանդակի ընկալման գործընթացին և դիտողի մասնակցությանը համեմատաբար սահմանափակ անդրադարձ է կատարվում:

Այսպիսով, կենսագրական, պատմական և ոճաբանական մոտեցումները կարևոր նշանակություն ունեն քանդակագործության ուսումնասիրման համար: Սակայն դրանց զուգահեռ կարող է գոյություն ունենալ նաև ստեղծագործության տարածական, նյութական և ընկալողական բնույթի վերլուծության անհրաժեշտություն: Հետևաբար, անհրաժեշտ է այնպիսի մեթոդաբանական շրջանակ, որը քանդակը կդիտարկի ոչ միայն որպես ավարտուն արվեստի գործ, այլև դիտողի հետ փոխազդեցության ընթացքում բացահայտվող գեղարվեստական համակարգ:

Այս սահմանափակումը կարելի է տեսնել նաև Բ. Զուրաբովի «Արա Հարությունյան» մենագրության մեջ ներկայացված Կոմիտասի հուշարձանի վերլուծության օրինակով: Հեղինակը մանրամասն անդրադառնում է հուշարձանի ստեղծման պատմությանը, գաղափարական հիմքերին և քանդակագործի ստեղծագործական ուղուն, մինչդեռ համեմատաբար քիչ ուշադրություն է դարձվում այն հանգամանքին, թե ինչպես են նյութը, տարածական կազմակերպումը, տեղադրության միջավայրը և դիտողի շարժման ընթացքում փոփոխվող ընկալումը մասնակցում ստեղծագործության գեղարվեստական իմաստի ձևավորմանը [4]:

Առաջարկվող մեթոդաբանական շրջանակ

Ելնելով վերը նշվածից՝ առաջարկվում է քանդակագործության արվեստաբանական մեկնաբանության քառամակարդակ մոդել:

1. **Նյութատեխնիկական մակարդակ**՝ վերաբերում է նյութի ընտրությանը, մշակման տեխնիկային և դրանց ազդեցությանը ստեղծագործության արտահայտչականության վրա:
2. **Ձևապլաստիկական մակարդակ**՝ ձևի, ծավալի, համաչափությունների, ուրվագծի և մակերևույթի մշակման առանձնահատկությունների վերլուծություն:
3. **Տարածական-միջավայրային մակարդակ**՝ քանդակի փոխհարաբերության ուսումնասիրություն շրջակա տարածության, լույսի և ճարտարապետական կամ բնական միջավայրի հետ:
4. **Ընկալողական-իմաստային մակարդակ**՝ դիտողի և քանդակի փոխազդեցության ընթացքում ձևավորվող իմաստների և դրանց հերմենևտիկական մեկնաբանության վերլուծություն:

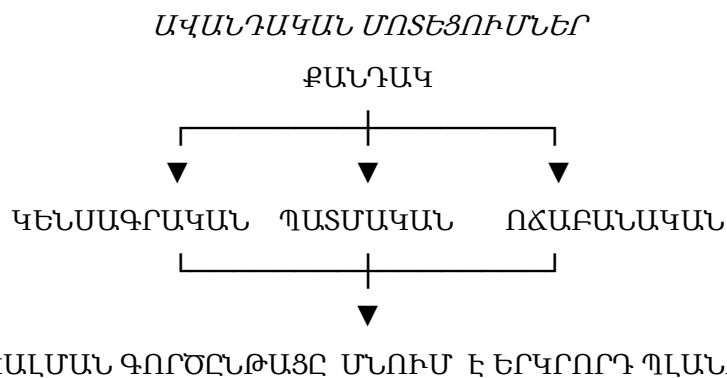
Առաջարկվող շրջանակը ենթադրում է վերլուծության հաջորդական ընթացք՝ նյութի ուսումնասիրությունից դեպի ձևի և տարածության վերլուծություն, այնուհետև՝ ստեղծագործության ընկալման և իմաստային մեկնաբանության բացահայտում: Այս մակարդակները փոխկապակցված են և ներկայացնում են վերլուծության շարժընթացը՝ նյութից դեպի իմաստ:

Հատկապես հետաքրքիր է վերջին՝ ընկալողական-իմաստային մակարդակը, քանի որ այն վերաբերում է արվեստաբանի մեկնաբանության դերին:

Մոդելի չորրորդ մակարդակը՝ ընկալողական-իմաստայինը, ուղղակիորեն բարձրացնում է արվեստաբանի դերի հարցը. արդյոք նա պարզապես բացահայտում է ստեղծագործության մեջ արդեն առկա իմաստը, թե իր մեկնաբանությամբ մասնակցում է դրա ձևավորմանը: Արվեստաբանության ավանդական մոտեցումներում արվեստաբանի հիմնական խնդիրը դիտարկվում էր որպես ստեղծագործության իմաստի բացահայտում՝ հիմնվելով հեղինակի մտադրության, պատմական համատեքստի և պատկերագրական համակարգի վերլուծության վրա: Ժամանակակից հերմենևտիկական մոտեցումները, մասնավորապես Հանս-Գեորգ Գադամերի տեսությունը [3], ցույց են տալիս, որ արվեստի ստեղծագործության իմաստը չի սահմանափակվում միայն ստեղծման պահին ձևավորված նշանակությամբ: Այն շարունակաբար վերաիմաստավոր-

վում է տարբեր պատմական, մշակութային և ընկալողական համատեքստերում: Այս տեսանկյունից արվեստաբանը ոչ թե կամայականորեն ստեղծում է իմաստ, այլ մասնակցում է դրա ձևավորմանը: Նրա մեկնաբանությունը հիմնվում է ստեղծագործության նյութական, ձևական և պատմամշակութային առանձնահատկությունների վրա, սակայն միաժամանակ հնարավորություն է տալիս բացահայտել նոր ընթերցումներ և իմաստային շերտեր: Այս մոտեցումը կարելի է դիտարկել նաև Հանս Ռոբերտ Յաուսիի արվեստաբանական հայացքներով, ըստ որի արվեստի ստեղծագործության արժեքը և ընկալումը փոխվում են տարբեր պատմամշակութային պայմաններում [10]: Հետևաբար, անհրաժեշտ է այնպիսի մեթոդաբանական շրջանակ, որը քանդակը կդիտարկի ոչ միայն որպես ավարտուն արվեստի գործ, այլև որպես դիտողի հետ փոխազդեցության ընթացքում բացահայտվող գեղարվեստական համակարգ:

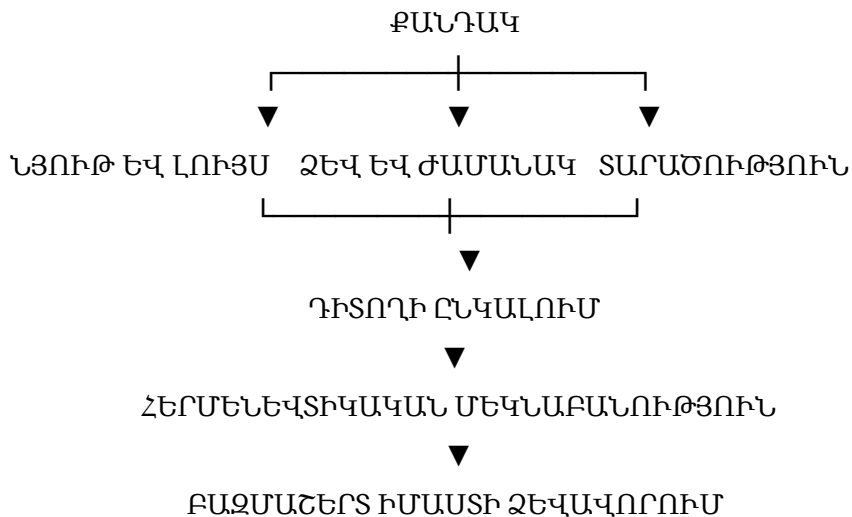
Քննարկված ավանդական մոտեցումները պայմանականորեն կարելի է ներկայացնել հետևյալ գծապատկերով:

Նկ. 1. Քանդակագործության ուսումնասիրության ավանդական մեթոդաբանական մոտեցումները

Ինչպես երևում է նկ. 1-ից, ավանդական մոտեցումները հիմնական ուշադրությունը կենտրոնացնում են հեղինակի, պատմական համատեքստի և ոճական առանձնահատկությունների ուսումնասիրության վրա: Միննույն ժամանակ համեմատաբար քիչ ուշադրություն է դարձվում քանդակագործական ստեղծագործության ընկալման գործընթացին, նյութի, տարածության և դիտողի փոխազդեցությանը, ինչը պայմանավորում է առավել համալիր մեթոդաբանական շրջանակի անհրաժեշտությունը:

Հոդվածում առաջարկվող մեթոդաբանական շրջանակը պայմանականորեն կարելի է ներկայացնել հետևյալ համակարգային մոդելով:

Նկ. 2. Քանդակագործության արվեստագիտական մեկնաբանության համակարգային մոդել

Ինչպես երևում է նկ. 2-ից, առաջարկվող համակարգային մոդելը քանդակագործական ստեղծագործությունը դիտարկում է որպես փոխկապակցված գործընթաց, որի ընթացքում նյութը, ձևը, տարածությունը, լույսը, ժամանակը և դիտողի ընկալումը հաջորդաբար մասնակցում են բազմաշերտ իմաստի ձևավորմանը: Ստեղծված մոդելը հիմնված է հողվածում ներկայացված մեթոդաբանական վերլուծության վրա: Այն համահունչ է ժամանակակից քանդակագործության տեսության այն դրույթներին, որոնց համաձայն ստեղծագործության իմաստը ձևավորվում է ոչ միայն արվեստի գործի ներքին կառուցվածքով, այլև նրա և դիտողի փոխազդեցության ընթացքում [11]: Ինչպես նշում է Հերբերտ Ռիդը, քանդակագործության արտահայտչականությունը պայմանավորված է ոչ միայն պատկերվող ձևով, այլև նյութի և ձևի փոխհարաբերությամբ [12]: Այս տեսական դրույթները լրացուցիչ հիմնավորում են հողվածում առաջարկվող համակարգային մոդելի կիրառելիությունն ու տրամաբանությունը:

Եզրակացություն

Հետազոտությունը ցույց է տալիս, որ առկա մեթոդաբանական մոտեցումները լիարժեք չեն արտահայտում քանդակագործության առանձնահատկությունները: Հայկական քանդակագործությանը նվիրված ուսումնասիրությունների վերլուծությունը հաստատում է, որ կենսագրական, պատմական և ոճաբանական մոտեցումները, չնայած իրենց գիտական արժեքին, հիմնականում կենտրոնանում են ստեղծագործության պատմական, հեղինակային և ոճական բնութագրերի վրա՝ համեմատաբար քիչ ուշադրություն դարձնելով դրա տարածական, նյութական և ընկալողական առանձնահատկություններին: Միաժամանակ այս խնդիրը բնորոշ է ոչ միայն հայկական, այլև ընդհանրապես քանդակագործության արվեստաբանական ուսումնասիրությանը:

Հողվածի գիտական նորույթը քանդակագործության արվեստաբանական մեկնաբանության քառամակարդակ մեթոդաբանական շրջանակի առաջարկն է, որն առաջին անգամ համակարգված ձևով միավորում է նյութատեխնիկական, ձևապլաստիկական, տարածական-միջավայրային

և ընկալողական-իմաստային մակարդակները: Առաջարկվող մոտեցումը հնարավորություն է տալիս քանդակագործական ստեղծագործությունը դիտարկել ոչ միայն որպես ավարտուն գեղարվեստական օբյեկտ, այլ որպես նյութի, ձևի, տարածության, լույսի և դիտողի փոխազդեցության արդյունքում ձևավորվող բազմաշերտ իմաստային համակարգ:

Ուսումնասիրության արդյունքները նաև հիմնավորում են արվեստաբանի դերի վերաիմաստավորման անհրաժեշտությունը: Արվեստաբանը հանդես է գալիս ոչ միայն որպես ստեղծագործության մեջ առկա իմաստների բացահայտող, այլև մեկնաբանության ակտիվ մասնակից, որի վերլուծությունը հիմնվում է ստեղծագործության նյութական, ձևական և պատմամշակութային առանձնահատկությունների վրա:

Գրականության ցանկ

- [1] E. Panofsky, Meaning in the Visual Arts, University of Chicago Press, 1982, 384 p.
- [2] H. Wölfflin, Principles of Art History, Dover Publications, New York, 1950, 256 p.
- [3] H.G. Gadamer, Truth and Method, Sheed and Ward, London, 1975.
- [4] Բ. Զուրաբով, Արա Հարությունյան, Մոսկվա, 1986:
- [5] Մ. Երզնկյան, Հոդվածներ արվեստի մասին, Երևան, 2016:
- [6] Լ. Երվանդյան, Հայաստանի մոնումենտալ քանդակագործության ձևավորման պատմությունը (1950-1970-ական թթ.), Հայ արվեստագիտություն 2(17) (2005) 55–64:
- [7] Ս. Տեր-Ներսիսյան, Հայ արվեստ, Երևան, 1978:
- [8] R. Arnheim, Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. University of California Press, Berkeley, 1974.
- [9] R. Krauss, Sculpture in the Expanded Field, October 8 (1979) 30-44.
- [10] H.R. Jauss, Toward an Aesthetic of Reception. University of Minnesota Press, Minneapolis, 1982.
- [11] A. Potts, The Sculptural Imagination: Figurative, Modernist, Minimalist. Yale University Press, 2000, 432 p.
- [12] H. Read, A Concise History of Modern Sculpture, Thames & Hudson, London, 1964, 339 p.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ ИСКУССТВОВЕДЧЕСКОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ СКУЛЬПТУРЫ

Наре Татуловна Надарян

Национальный университет архитектуры и строительства Армении, г. Ереван, РА
nare.nadaryan11@gmail.com

В искусствоведческих исследованиях скульптуры преобладают биографический, исторический и стилистический подходы, тогда как методологические проблемы её искусствоведческой интерпретации остаются сравнительно малоизученными. В статье анализируются указанные проблемы и предлагается рассматривать скульптуру как многослойную смысловую систему, формирующуюся в результате взаимодействия материала, формы, света, пространства, времени и зрителя. Также обсуждается роль искусствоведа: раскрывает ли он смысл произведения или же активно участвует в его формировании.

Ключевые слова: скульптура, искусствоведческая интерпретация, методология, восприятие скульптуры, искусствовед

METHODOLOGICAL CHALLENGES OF ART HISTORICAL INTERPRETATION OF SCULPTURE

Nare Nadaryan

National University of Architecture and Construction of Armenia, Yerevan, RA
nare.nadaryan11@gmail.com

Art historical research on sculpture has predominantly focused on biographical, historical, and stylistic approaches, whereas the methodological foundations of its interpretation remain comparatively underexplored. This article examines these methodological challenges and proposes a conceptual framework that considers sculpture as a multilayered system of meaning emerging through the interaction of material, form, light, space, time, and the viewer. It also addresses the role of the art historian by asking whether interpretation merely reveals the meaning of a work of art or actively contributes to its construction.

Keywords: *sculpture, art historical interpretation, methodology, perception of sculpture, art historian*

Նադարյան Նարե Թաթուլի, արվ. թեկն., դոցենտ (ՀՀ, ք. Երևան) – ՃՇՀԱՀ, Դիզայն ամբիոն, (+374)98880339, *nare.nadaryan11@gmail.com*

Надарян Наре Татуловна, канд. искусств., доцент (РА, г. Ереван) - НУАКА, кафедра Дизайна, (+374)98880339, *nare.nadaryan11@gmail.com*

Nadaryan Nare, PhD in Art history, Associate Professor (RA, Yerevan) - NUACA, department of Design, (+374)98880339, *nare.nadaryan11@gmail.com*

Ներկայացվել է՝ 15.06.2026թ.

Գրախոսվել է՝ 31.07.2026թ.

Ընդունվել է տպագրության՝ 30.09.2026թ.